

Nichlas Permin Berger, Leena Eskelinen, Eigil Boll Hansen,
Louise Lippert Ovesen og Marie Ørts Rahbæk

Mediers fremstilling af psykisk sygdom

En sammenligning af 2011 og 2015

Mediers fremstilling af psykisk sygdom – En sammenligning af 2011 og 2015

Publikationen kan hentes på www.kora.dk

© KORA og forfatterne, 2016

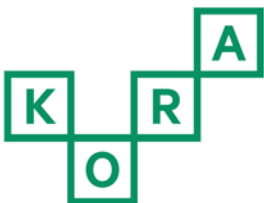
Mindre uddrag, herunder figurer, tabeller og citater, er tilladt med tydelig kildeangivelse. Skrifter, der omtaler, anmelder, citerer eller henviser til nærværende, bedes sendt til KORA.

© Omslag: Mega Design og Monokrom

Udgiver: KORA
ISBN: 978-87-7509-958-0
Projekt: 10340

KORA
Det Nationale Institut for
Kommuners og Regioners Analyse og Forskning

KORA er en uafhængig statslig institution, hvis formål er at fremme kvalitetsudvikling samt bedre ressourceanvendelse og styring i den offentlige sektor.

Det Nationale Institut
for Kommuners og Regioners
Analyse og Forskning

Købmagergade 22
1150 København K
E-mail: kora@kora.dk
Telefon: 444 555 00

Forord

Stigma og diskrimination er en udbredt erfaring blandt mennesker med psykisk sygdom. Stigma eksisterer både symbolsk i menneskelige relationer, men også strukturelt i kulturelle og samfundsmæssige værdier, praksisser og institutioner, herunder i medierne. Stigma og diskrimination har en række negative konsekvenser for mennesker med psykisk sygdom og for samfundet.

I efteråret 2011 blev den landsdækkende afstigmatiseringskampagne EN AF OS igangsat med det formål at fremme inklusion af mennesker med psykisk sygdom.

KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning – gennemfører en række undersøgelser i forbindelse med denne kampagne, herunder mediernes fremstilling af psykisk sygdom samt oplevelser af diskrimination og stigmatisering blandt mennesker med psykisk sygdom og pårørende.

Nærværende notat udgør den første ud af to afrapporteringer af undersøgelsen af danske mediers fremstilling af psykisk sygdom i 2011 og 2015 og af mennesker med psykisk sygdom, deres pårørende og deres oplevelser og vurderinger af mediernes fremstillinger. Notatet giver dels en karakteristik af, hvordan psykisk sygdom fremstilles, dels hvorvidt disse fremstillinger har forandret sig, dvs. om der er forandringer i dominerende temaer og i vinklerne på temaerne.

Notatet er udarbejdet af Eigil Boll Hansen, Leena Eskelinen, Marie Ørts Rahbæk, Louise Lippert Ovesen og Nichlas Permin Berger.

Nichlas Permin Berger
Januar 2016

Indhold

Resumé.....	5
1 Baggrund.....	7
2 Tidligere forskning i udviklingen i mediers fremstilling af psykisk sygdom	9
3 Mediernes fremstilling af psykisk sygdom i 2011 og 2015	10
3.1 Udvælgelse af artikler.....	10
3.2 Kriterier for artiklernes fordeling på tema og værdisætning	11
3.3 Tematisk fordeling af historier og omtaler i 2011 og 2015	12
3.4 Værdisætning af omtaler i 2011 og 2015	14
3.5 Sammenfatning og diskussion.....	17
Litteratur	19

Resumé

Baggrunden for analysen i dette notat har været, at erfaringer fra udenlandske undersøgelser peger på, at psykisk sygdom ofte fremstilles negativt i medierne, og at dette kan have en stigmatiserende virkning på mennesker med psykisk sygdom.

Formålet med notatet har derfor været at besvare følgende spørgsmål:

- Hvilke temaer dominerer i omtalen af psykisk sygdom i danske medier, og hvordan har udviklingen været fra 2011 til 2015?
- I hvilken udstrækning giver medierne et positivt, et neutralt eller et negativt billede af psykisk sygdom, og hvordan har udviklingen været fra 2011 til 2015?

Materiale til analysen

Vi har ved hjælp af Infomedias medieovervågningsfunktion udtrukket alle artikler om psykisk sygdom på forskudte dage i de første 26 uger i 2011 og 2015 fra aviser, webkilder, fagblade, magasiner samt tv- og radioindslag. De anvendte søgekategorier har været psykiatriske diagnoser, stigmatisering og psykiatri. Vi har sondret mellem en opgørelse af antal unikke historier, uanset hvor mange medier den bringes i, og en opgørelse af omtaler, der inkluderer både de unikke historier og deres reproduktion i flere medier. Vores materiale omfatter 156 unikke historier og 211 medieomtaler fra 2011 samt 135 unikke historier og 211 omtaler fra 2015.

Vi har analyseret, hvordan artikler om psykisk sygdom i de to år fordeler sig på følgende temaer: psykiatrien (behandlingssystemet), psykisk sygdom, politik og kriminalitet. Vi har endvidere analyseret, om artiklerne har en positiv, en neutral, en negativ eller en blandet vinkel på psykisk sygdom.

Hovedresultater

Analysen har vist følgende hovedtendenser:

- Samlet set er andelen af negative omtaler af psykisk sygdom mindre i 2015 end i 2011
- Negative omtaler handler især om kriminalitet og psykiatrien
- Unikke historier om kriminalitet udgør en større andel i 2015 end i 2011
- Unikke historier om kriminalitet har i begge år ført til flere omtaler end unikke historier inden for de øvrige temaer.

Samlet set er andelen af negative omtaler mindre i 2015 end i 2011, og andelen af neutrale omtaler er større. Det skyldes hovedsageligt en mindre andel negative omtaler om psykiatrien og om kriminalitet. Vores analyse kan ikke afdække, hvad der er forklaringen på, at historier med en negativ vinkel udgør en mindre andel af mediernes fremstilling af psykisk sygdom.

Unikke historier om kriminalitet udgør en større andel i 2015 end i 2011, og de har stort set alle en negativ vinkel. Det sidste skyldes bl.a., at en historie ifølge vores definition er kategoriseret som negativ, når psykisk sygdom eller mennesker med psykisk sygdom sættes i forbindelse med kriminalitet, selv om artiklerne kan karakteriseres som neutrale reportager. Unikke historier om kriminalitet har endvidere flere omtaler end unikke historier inden for de andre temaer. Den samme historie optræder altså i flere skrevne medier, og

de enkelte historier om kriminalitet har dermed større udbredelse end historier om andre temaer.

Historier om kriminalitet og psykiatrien udgør en lige stor andel af omtalerne i 2011 og 2015. De udgør til sammen henholdsvis 65 og 70 % i de to år og er altså de helt dominerende temaer i medierne. Undersøgelsen viser, at både i 2011 og 2015 udgør unikke historier om psykiatrien den største andel af de unikke historier.

1 Baggrund

Erfaringer med stigmatisering og diskrimination er udbredt blandt mennesker med psykisk sygdom. Det fremgår af en landsdækkende undersøgelse om diskrimination fra 2015, hvor mere end ni ud af ti personer med en psykisk sygdom har angivet, at de har oplevet at blive negativt forskelsbehandlet på grund af deres sygdom (Rasmussen & Ejbye-Ernest, 2015). Undersøgelsen rapporterer samtidig, at de fleste tilsvarende har oplevet positiv forskelsbehandling fra fx familiemedlemmer. Manglende viden om psykisk sygdom fremhæves i litteraturen som årsag til stigmatisering (Kistrup & Kistrup, 2011: 70 og 80). Stigmatisering af mennesker med psykisk sygdom foregår mange steder i dagligdagen og opleves både i familien, i arbejdslivet, i behandlingssystemet og i samfundet generelt (Kistrup & Kistrup, 2011).

Stigma er et græsk ord og betyder, at der er sat et mærke (Vendsborg, 2011: 9). Stigma kan betegnes, som et "miskrediterende særtræk", eller som WHO definerer det, nemlig som: "A mark of shame, disgrace or disapproval which results in an individual being rejected, discriminated against, and excluded from participating in a number of different areas of society" (World Health Organization, 2001: 16). Stigma, som socialt fænomen, involverer både fordomme og diskrimination, når den stigmatiserede bliver associeret med en række uønskede karakteristika.

Stigma og diskrimination er, som det fremgår af Rasmussen og Ejbye-Ernest (2015), en del af hverdagen for mennesker med psykisk sygdom. Stigma forekommer i menneskelige relationer, såvel som i kulturelle og samfundsmæssige værdier, praksisser og institutioner. At udsættes for diskrimination og stigmatisering har en række negative konsekvenser både for den stigmatiserede, men også for samfundet generelt. Hos den stigmatiserede kan stigma forårsage nedsat velbefindende, øget skam, smerte, håbløshed og udstødelse, og stigmatiseringen opleves ofte som en større belastning end selve sygdommen (Blinkenberg & Vendsborg, 2011: 65). Stigma kan derved være en barriere for at søge behandling tidligt i sygdomsforløbet, forårsage tilbagefald og være en væsentlig årsag til, at personer med psykisk sygdom ikke kommer sig (Kistrup & Kistrup, 2011: 68). Stigmatisering er også en alvorlig ekstra belastning for mennesker, som i forvejen er ramt af en psykisk sygdom.

Sammenhængen mellem mediernes fremstilling af psykisk sygdom og stigma er blandt andet påvist i et tysk studie af Angermeyer, Dietrich, Pott og Matschinger (2005). Studiets resultater indikerede, at ønsket om at distancere sig fra personer med skizofreni steg med mængden af tv-forbrug (Angermeyer et al., 2005). Denne sammenhæng var mindre fremtrædende ved avisforbrug og afhang af, hvilken *type* avis der blev læst. Læsere af tabloid-aviser og regionale aviser havde et større ønske om distance end andre (ibid.)

Hvorvidt psykisk sygdom omtales *positivt* eller *negativt* i medierne er undersøgt i en række studier.

I et studie fra New Zealand (Coverdale, Nairn, & Claasen, 2002) blev en overvægt af negativ omtale dokumenteret. I studiet indgår 600 omtaler af psykisk sygdom eller mennesker med psykisk sygdom fra en fireugers periode i 1997. Studiet fandt, at der i alene 27 % af omtalerne var en positiv fremstilling af psykisk sygdom eller mennesker med psykisk sygdom. Farlighed over for andre (61 %) og kriminalitet (47 %) dominerede den negative fremstilling. En dominans af negativ mediedækning er også dokumenteret i et amerikansk studie, gennemført i 2002, hvor værdisætningen i 3.353 avisartikler omkring psykisk sygdom blev undersøgt (Corrigan et al., 2005). Resultaterne fra studiet viste, at 39 % af artiklerne omhandlede farlighed og vold, 26 % af artiklerne omhandlede behandling og recove-

ry, og 20 % af artiklerne omhandlede "advocacy" (fremme af tiltag som forbedrer muligheder for personer med psykisk sygdom), hvor særligt mangel på ressourcer og et behov for bedre behandling blev fremhævet (Corrigan et al., 2005). Et nyere australsk studie om tv-nyhedsdækning af psykisk sygdom viste, at mennesker med psykisk sygdom overvejende blev omtalt positivt eller neutralt og kun i 12 % af tv-nyhederne blev omtalt negativt (Henson et al., 2009).

For at øge livskvaliteten blandt personer med psykisk sygdom er det essentielt at nedbringe stigma, og medierne har en vigtig rolle i at nedbringe stigmatiseringen. Ved at fremstille psykisk sygdom med ansvarlighed og respekt kan medierne være med til at give befolkningen en realistisk opfattelse af psykiske sygdomme, deres forekomst og behandling (Vendsborg & Lindhardt, 2011: 93).

EN AF OS er en landsdækkende kampagne, som siden 2011 har arbejdet for at afstigmatisere psykisk sygdom i Danmark. I afstigmatiseringskampagnen er medierne et af de overordnede indsatsområder. Som én af flere undersøgelser i forbindelse med denne kampagne gennemfører KORA en undersøgelse af, hvordan medierne fremstiller psykisk sygdom. Undersøgelsen er opdelt i to.

1. I den ene del undersøges mediernes¹ fremstilling af psykisk sygdom på 26 tilfældigt udvalgte dage i første halvår af 2011 og igen i 2015.
2. I den anden del undersøges, hvordan mennesker med psykisk sygdom samt pårørende oplever mediernes fremstilling af psykisk sygdom.

I dette notat formidles resultater fra den del, der undersøger mediernes fremstilling af psykisk sygdom og mennesker med psykisk sygdom. I notatet er fokus på at besvare følgende spørgsmål:

- Hvilke temaer dominerer i omtalen af psykisk sygdom i medierne, og hvordan har udviklingen været fra 2011 til 2015?
- I hvilken udstrækning giver medierne et positivt, et neutralt eller et negativt billede af psykisk sygdom, og hvordan har udviklingen været fra 2011 til 2015?

En mere uddybende analyse af mediernes fremstilling af psykisk sygdom og resultater fra undersøgelsens anden del formidles i en samlet rapport fra undersøgelsen.

¹ Tv- og radioindslag indgår i princippet også med historier til analysen. Disse indslag fyldte imidlertid meget lidt (omkring 1 %) i det samlede materiale. Analysen dækker derfor primært skrevne mediernes fremstilling af psykisk sygdom.

2 Tidligere forskning i udviklingen i mediers fremstilling af psykisk sygdom

Der findes kun få studier, der belyser udviklingen i mediernes fremstilling af psykisk sygdom over tid.

I et engelsk longitudinelt studie blev avisartiklers dækning af psykisk sygdom undersøgt i perioden fra 1992 til 2008 (Goulden et al., 2011). Overordnet viste resultaterne fra studiet, at antallet af artikler omkring psykisk sygdom steg i perioden. Dertil viste resultaterne, at andelen af artikler med en negativ omtale af psykisk sygdom blev reduceret i perioden, mens andelen af positive artikler steg. I år 1992 omtalte mere end halvdelen (59 %) af de identificerede artikler personer med psykisk sygdom negativt. I 2008 omfattede de negative artikler lidt over en tredjedel (37 %) af de identificerede artikler. Særligt andelen af de positive artikler, der forklarede psykisk sygdom, var stigende i perioden (13 % i 1992 og 30 % i 2008). Den tilsvarende udvikling gjorde sig gældende i et ligeledes engelsk studie, der undersøgte mediedækningen af psykisk sygdom hvert år fra 2008 til 2011 (Thornicroft et al., 2013). Studiet fandt en signifikant stigning i andelen af antistigmatiserende artikler mellem 2008 og 2011 (fra 31 til 41 %). Andelen af stigmatiserende artikler forblev det samme over årrækken (omkring 45 %), mens andelen af blandede eller neutrale artikler faldt (fra 23 til 13 %) (Thornicroft et al., 2013).

Der har i England i den periode, der er blevet undersøgt, været gennemført antistigmatiseringskampagner. Der har dog i ingen af de to studier kunnet påvises en kausal sammenhæng mellem disse kampagner og udviklingen i mediernes dækning af psykisk sygdom (Goulden et al. 2011, Thornicroft et al. 2013).

To andre longitudinelle studier foretaget i henholdsvis Canada fra 2005 til 2011 (Whitley & Berry, 2013) og England i 1996 og 2005 (Clement & Foster, 2008) viste, at mediedækningen ikke har ændret sig væsentligt over tid, dog med udsving i korte perioder relateret til specifikke hændelser omkring personer med psykisk sygdom. I forhold til de to ovennævnte engelske studier fokuserer Clement & Forster (2008) på omtale af skizofreni, og analysen omfatter et mindre antal (fire) aviser.

Udviklingen i England, som tre af de fire studier beskæftiger sig med, er således ikke helt éntydig. Et studie, som analyserer en længere årrække, konkluderer, at andelen af artikler med negativ omtale af psykisk sygdom har været faldende, mens studiet, som analyserer den seneste periode, finder en stigning i artikler med en positiv vinkel, men ikke en nedgang i artikler med en negativ vinkel. På den baggrund synes der således over en lang periode at have været en stigning i andelen af antistigmatiserende artikler, mens der de senere år ikke har været et fald i andelen af stigmatiserende artikler i England. Det tredje engelske studie er mere begrænset i emne og antal analyserede dagblade, og det finder ingen ændring i fire udvalgte avisers dækning af skizofreni.

3 Mediernes fremstilling af psykisk sygdom i 2011 og 2015

I dette afsnit analyseres, hvordan psykiske sygdomme blev fremstillet i danske medier i 2011 og 2015. Analysen bygger på en systematisk medieovervågning, som i begge år blev foretaget efter samme foruddefinerede søgekriterier.

I afsnit 3.1 og 3.2 beskriver vi, hvordan analysen er gennemført, og hvilke kategorier vi har brugt til at analysere mediernes fremstilling af psykisk sygdom. I afsnit 3.3 analyserer vi, hvor meget de fire overordnede temaområder – psykiatrien, psykiske sygdomme, politik og kriminalitet – fylder i mediebilledet i 2011 og 2015. Derefter ser vi i afsnit 3.4 nærmere på, hvordan medierne omtaler psykiske sygdomme samlet set og inden for de fire temaområder: om omtalen er positiv, neutral, negativ eller blandet, dvs. indeholder både positiv og negativ ladning.

3.1 Udvalgelse af artikler

Ved hjælp af Infomedias medieovervågningsfunktion har vi udtrukket artikler i 2011 og 2015 til analysen. Funktionen omfatter både avisartikler, webkilder, fagblade, magasiner, tv- og radioindslag og søger i al tekst, dvs. overskrift, manchete og brødtekst. I søgningen har der som søgeord været anvendt en række afledninger af psykisk sygdom og begreber (fx sindslidelse og forskellige psykiatriske diagnoser), der relaterer sig til afledninger af psykisk sygdom.² Historierne er udtrukket på forskudte dage fordelt på årets 26 første uger, eksempelvis tirsdag i uge 1, onsdag i uge 2 osv. Dette er gjort for at skabe bedst muligt overblik over det samlede mediebillede, således at eksempelvis to på hinanden følgende dage med omtaler af de samme sager ikke kommer til at dominere materialet og skabe et misvisende billede af den samlede omtale. Udvalgelsesmetoden giver således snarere et repræsentativt udsnit af, hvilke temaer og perspektiver der indgår i mediernes fremstilling af psykisk sygdom frem for et repræsentativt udsnit af *omfanget* af omtaler inden for et tema eller med et bestemt perspektiv i perioden. Fremgangsmåden adskiller sig dermed fra studier, hvor artikler fra en sammenhængende afgrænset periode indgår i analysen (fx Coverdale et al. 2002). Hos Coverdale et al. (2002) fyldte to markante begivenheder relativt meget i mediebilledet i perioden og dermed også i det analyserede materiale. Det samme vil ikke gøre sig gældende i materialet til dette notat, da de færreste begivenheder vil give anledning til medieomtale over flere uger. Begivenheder, som giver anledning til omtale i mange medier på samme tid, vil imidlertid fylde relativt meget i vores materiale.

De udtrukne historier for de tilfældigt udvalgte dage er alle printet ud, og enkelte er efter gennemlæsning vurderet irrelevante og sorteret fra, hvis fokus har været noget andet, og psykiske lidelser kun er nævnt i en bisætning.

De udtrukne historier er opgjort på to forskellige måder, som vist i boks A nedenfor.

² Af hensyn til sammenlignelighed mellem 2011 og 2015 indgår omtaler, der alene relaterer sig til aktiviteter under EN AF OS-kampagnen, ikke i analyserne i dette notat. Det drejer sig imidlertid alene om fem omtaler på de udvalgte 26 dage i 2015.

Boks A: Unikke historier og samlede omtaler

Unikke historier er den enkelte nyhedshistorie, uanset hvor mange medier den bringes i.

De **samlede omtaler** inkluderer både de unikke og de reproducerede historier, dvs. identiske historier, som bringes i flere forskellige medier. En opgørelse af antal omtaler afspejler således, om medierne har haft særlig bevågenhed omkring bestemte temaer.

Der er i analyserne ikke taget hensyn til oplagstal af forskellige trykte medier eller brugerskare af forskellige elektroniske medier. Der kan altså afhængig af det konkrete medie, hvor en historie har været bragt, være forskel på, hvor mange mennesker historien når ud til.

3.2 Kriterier for artiklernes fordeling på tema og værdisætning

De udtrukne artikler blev kategoriseret i fire temaer. De blev endvidere værdisat ud fra artiklernes vinkel på psykisk sygdom.

Temaer

Historierne er inddelt i følgende fire temaer: *psykiatrien*, *psykiske sygdomme*, *politik* samt *kriminalitet*. Kategorierne blev ikke defineret på forhånd, men blev identificeret ved en gennemlæsning af artikler fra 2011. Kategorierne er af hensyn til sammenlignelighed fastholdt til kategorisering af artikler fra 2015. Som udgangspunkt er der valgt ét hovedfokus i historien, men historier, hvor to kategorier fremgår tydeligt, skulle placeres i begge kategorier. Afgrænsningen af temaer fremgår af boks B nedenfor.

Boks B: Afgrænsning af temaer

Psykiatrien omfatter historier om samfundets eller systemets tilbud, særlige tiltag, tilbud eller landsindsatser samt temadage og -møder om psykisk sygdom. Kategorien rummer artikler med fokus på, at samfundets tilbud er utilstrækkelige, at der er behov for en bedre indsats, at psykiatrien er presset og mangler ressourcer, eller at psykiatriske patienter ikke passer ind i faste paragraffer.

Psykiske sygdomme rummer beskrivelser af specifikke diagnoser, mennesker med psykisk sygdom, mental sundhed generelt, beretninger fra personer og pårørende berørt af psykisk sygdom, generelle karakteristika samt forskning og udvikling af behandlingsmetoder.

Politik omfatter historier om bevillinger, tiltag og lovændringer, protester, udtalelser fra politikere om konkrete tiltag samt læserbreve til politikere. Kategorien rummer eksempelvis artikler om nye regler om førtidspension, som berører mennesker med psykisk sygdom, eller større bevillinger til at styrke psykiatrien.

Kriminalitet indbefatter historier, hvor psykisk sygdom indgår i relation til sager om tyveri, vold- og drabssager, brand, tragedier, overgreb, retssager og behandling af retspsykiatriske patienter.

Værdisætning

Artiklerne er værdisat efter, om historien i artiklerne giver et positivt, neutralt eller negativt billede af psykisk sygdom. Værdisætningen er beskrevet i boks C.

Boks C: Værdisætning af artikler

Positive historier omfatter *recovery*, kendte personer, der træder frem og fortæller om deres erfaringer med psykisk sygdom, tilbud der forbedrer velvære hos mennesker med psykisk sygdom, donationer til forskning i psykiatri eller at forbedre psykiatrien. Fokus er udpræget på den gode historie, og ikke blot en præsentation af forskellige tilbud.

Neutrale historier kan handle om videnskabeligt eller behandlingsmæssige fremskridt, nye behandlingstilbud, mennesker med psykisk sygdom som kategori, oplysning og arrangementer om psykiske sygdomme, forebyggelses- eller behandlingstilbud samt debat om stigmatisering. Der kan også være en vis positiv undertone, fordi fokus er på at beskrive tilbuddene.

Negative historier kan være reportager af forbrydelser, beskrivelser af psykisk sygdom som mærkelig, farlig, en byrde for samfundet og som årsag til tragedier og selvmord. Der kan også være beskrivelser af psykiatrien i sig selv som et dårligt system, og psykiatriens manglende mulighed for at være et bedre system, samt nedlæggelse af behandlingstilbud.

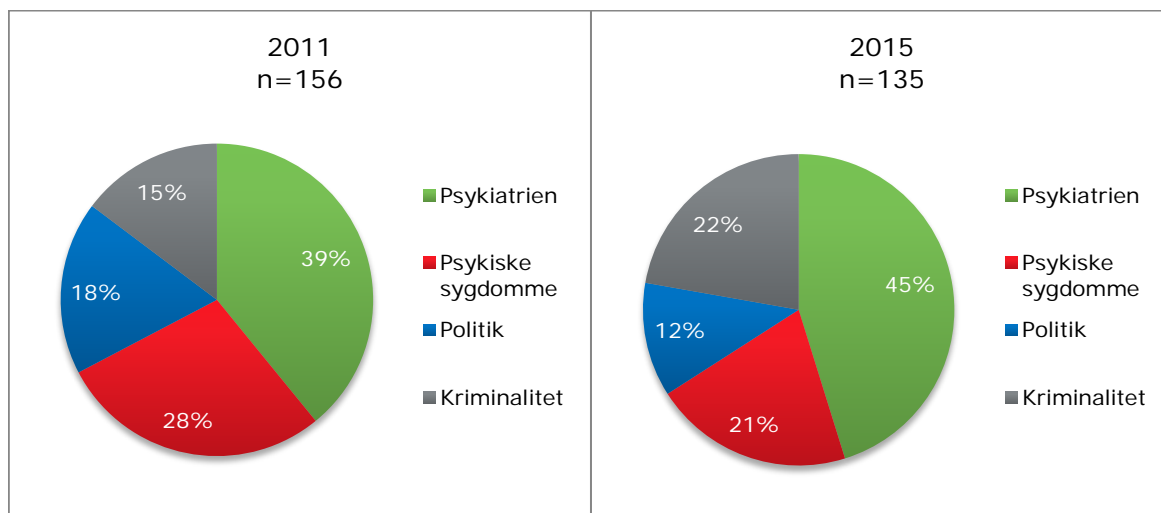
Blandede historier omfatter artikler med flere af de ovennævnte vinkler, eksempelvis historier, hvor der er et tydeligt "på den ene side og den anden side".

3.3 Tematisk fordeling af historier og omtaler i 2011 og 2015

Vores materiale omfatter 156 unikke historier og 211 medieomtaler fra 2011 og 135 unikke historier og 211 omtaler fra 2015.

I figur 3.1 herunder er vist, hvordan de unikke historier fordeler sig på historier om henholdsvis psykiatrien, psykiske sygdomme, politik og kriminalitet i årene 2011 og 2015.

Figur 3.1 Unikke historier fordelt på fire tematiske kategorier i 2011 og 2015

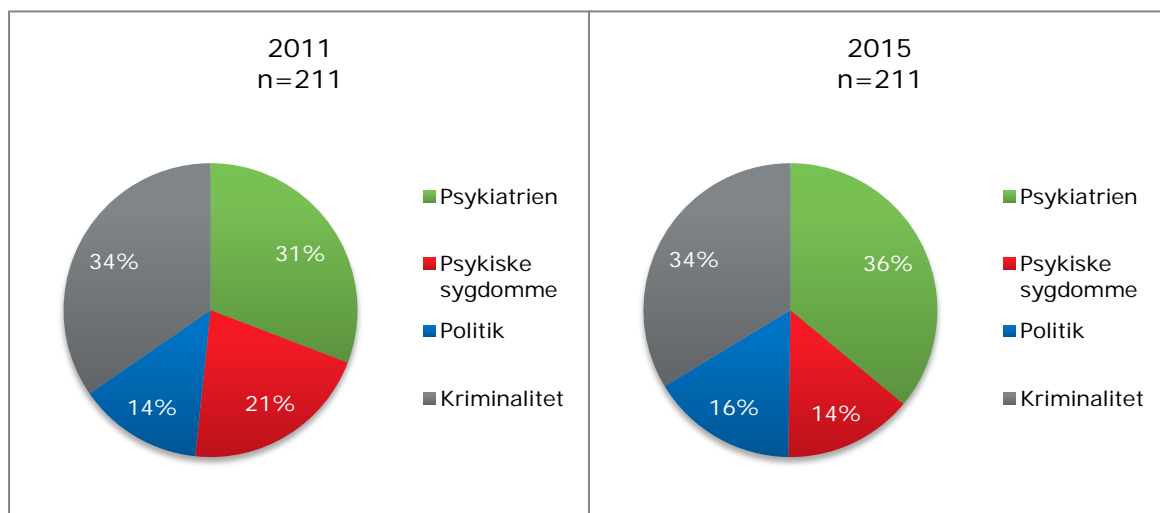
Note: Datagrundlaget er de udtrukne 26 dage i 1. halvår i 2011 og 2015. χ^2 : $p < 0,1$

Sammenligningen af fordelingen på temaer viser, at historier om det psykiatriske system er mest dominerende blandt de unikke historier i både 2011 og 2015. De udgør henholdsvis 39 og 45 % af de unikke historier. Historier om psykiske sygdomme udgør den næststørste andel af de unikke historier i 2011 (28 %), mens andelen af historier om psykiske sygdomme og kriminalitet er næsten lige store i 2015 (hhv. 21 og 22 %). Politik udgør en relativt lille andel af de unikke historier, 18 % i 2011 og endnu mindre, 12 %, i 2015.

Fordelingen af unikke historier på temaer har ændret sig fra 2011 til 2015. Unikke historier om psykiatrien og kriminalitet udgør en større andel i 2015 end i 2011, mens unikke historier om psykisk sygdom og politik udgør en mindre andel i 2015.

Ud over unikke historier har vi også sammenlignet det samlede antal medieomtaler på de udtrukne 26 dage i første halvår af 2011 og 2015. Identiske historier, som er trykt i flere forskellige medier kan eksempelvis være Ritzau-telegrammer, som flere medier omtaler samtidig. Denne analyse afspejler, som tidligere nævnt, om medierne har haft særlig interesse for bestemte temaer, fx kriminalitet eller psykiatriske tilbud, således at den samme historie er bragt samtidigt i flere medier. Omtalers fordeling på temaer er vist i figur 3.2.

Figur 3.2 Samlet antal medieomtaler fordelt på fire tematiske kategorier i 2011 og 2015

Note: Datagrundlaget er samlet antal omtaler i de udtrukne 26 dage i 1. halvår i 2011 og 2015. Chi²: p=0,27

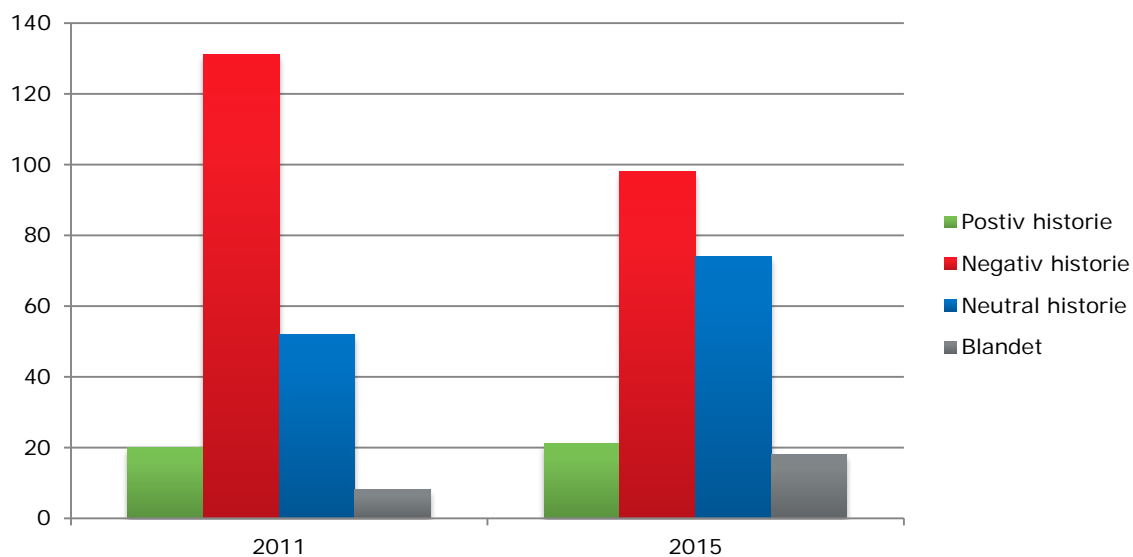
Det viser sig, at historier om psykisk sygdom i relation til kriminalitet i begge år reproduces i betydeligt omfang. I 2011 udgjorde unikke historier om kriminalitet 15 % af alle unikke historier, men de udgjorde 34 % af de samlede omtaler (23 unikke historier tredoblede til 73 omtaler). I 2015 udgjorde unikke historier om kriminalitet 22 % af alle unikke historier, men 34 % af de samlede omtaler (30 unikke historier blev til 71 omtaler). I 2011 gav historier om kriminalitet således anledning til flere omtaler end i 2015. Selv om der i 2011 var færre unikke historier om kriminalitet end i 2015, var der i de to år lige mange omtaler af kriminalitet i forbindelse med psykisk sygdom. Andelen af historier om kriminalitet var i både 2011 og 2015 mindre end andelen af historier om psykiatrien, men der var i begge år stort set lige store andele omtaler af de to temaer. Omtaler af disse to temaer udgør til sammen langt den største andel af alle omtaler begge år (henholdsvis 65 og 70 %).

Der er ingen statistisk signifikant forskel på omtalernes fordeling på temaer i henholdsvis 2011 og 2015.

3.4 Værdisætning af omtaler i 2011 og 2015

Historiernes stigmatiserende effekt afspejler sig i, om artiklerne er bedømt til at have en positiv, en neutral, en negativ eller en blandet vinkel. Hvis en historie er vurderet til at være negativ, kan den således have en stigmatiserende effekt. Det samlede antal omtalers fordeling efter deres værdisætning i 2011 og 2015 er vist i figur 3.3.

Figur 3.3 Værdisætning af samlet antal omtaler i 2011 og 2015

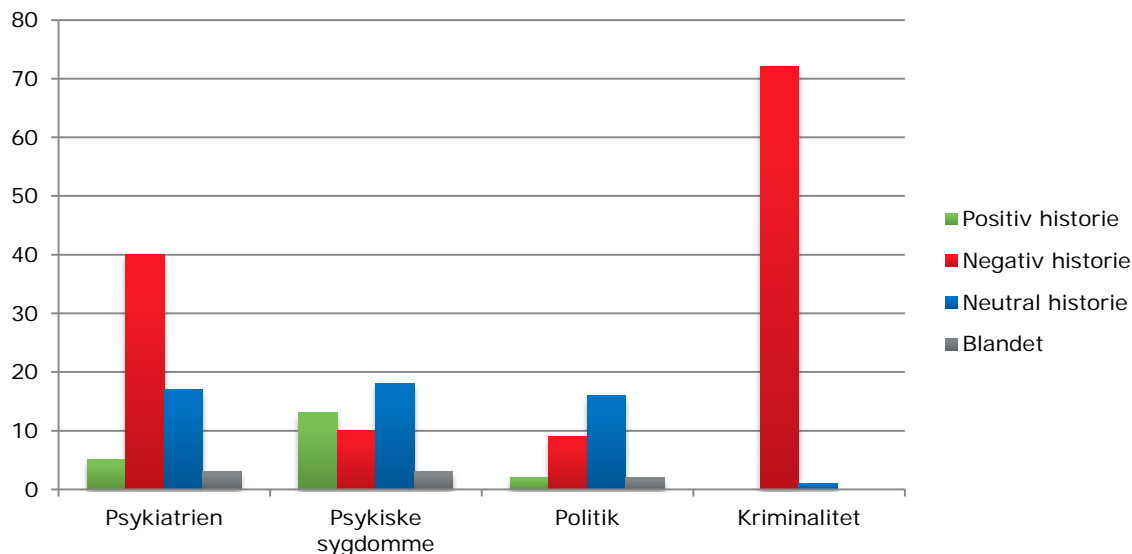

Note: Samlet antal omtaler i de udtrukne 26 dage i 1. halvår i 2011 og 2015 opdelt på værdisætning (n=211 i begge år). Chi²: p<0,01

Omtaler med en negativ værdisætning fylder mest i det samlede billede, idet 131 af de i alt 211 omtaler (62 %) er vurderet til at have en negativ ladning i 2011, og 98 ud af de 211 omtaler (46 %) i 2015. De neutrale omtaler repræsenterer den næststørste andel, svarende til 25 % af omtaler i 2011 og 35 % i 2015. Positive omtaler udgør 9 %, og blandede omtaler kun 4 % af det samlede antal omtaler i 2011. I 2015 udgør positive omtaler 10 %, og blandede omtaler 9 % af det samlede antal omtaler. Fordelingen af omtaler i 2015 adskiller sig signifikant fra fordelingen i 2011, idet neutrale omtaler udgør en større andel, og negative omtaler en mindre andel i 2015. Andelen af positive omtaler er uændret fra 2011 til 2015.

I figur 3.4 er omtalernes fordeling på værdisætning vist inden for hvert af de fire temaer i 2011.

Figur 3.4 Værdisætning af samlet antal omtaler i 2011

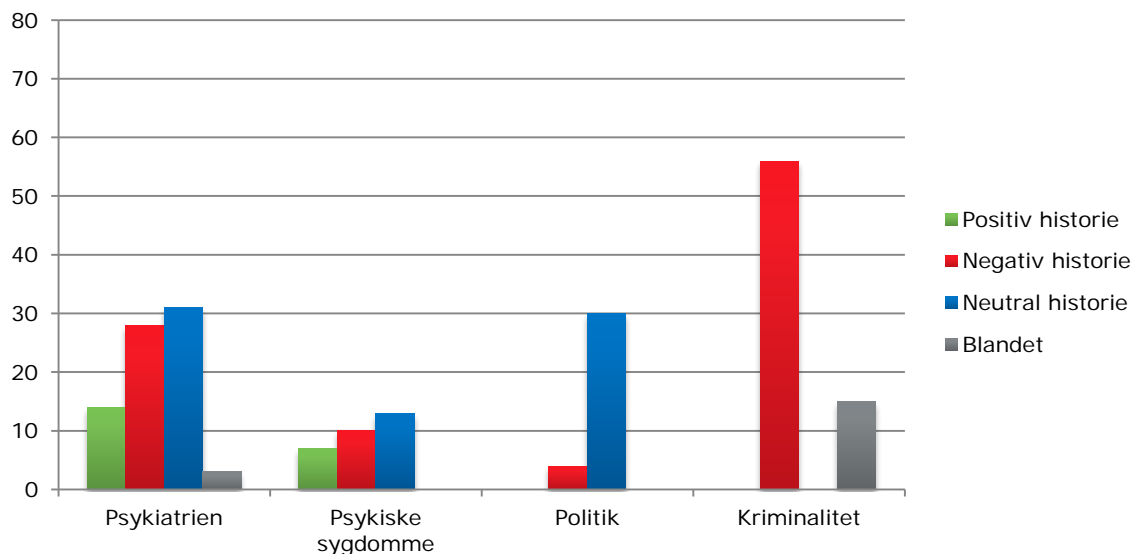

Note: Datagrundlaget er samlet antal omtaler i de udtrukne 26 dage i 1. halvår i 2011. N=211

Positive historier optræder ikke i kategorien kriminalitet og kun i mindre grad i politik og psykiatrien. Alle undtagen én omtale er negativ i kategorien kriminalitet. Også omtalerne af psykiatrien som system er domineret af negative historier (61 %). I kategorierne psykiske sygdomme og politik fylder neutrale historier mest; henholdsvis 41 og 55 %. Kategorien med psykiske sygdomme har den største andel af omtaler af positiv karakter (29 %).

Omtalernes fordeling efter værdisætninger inden for de fire temaer i 2015 fremgår af figur 3.5

Figur 3.5 Værdisætning af samlet antal omtaler i 2015

Note: Datagrundlaget er samlet antal omtaler i de udtrukne 26 dage i 1. halvår i 2015. N=211

Negative omtaler er igen mest dominerende i kategorien kriminalitet (79 %), mens de neutrale omtaler dominerer i de tre øvrige kategorier. Positive omtaler optræder kun i kategorierne psykiatrien og psykiske sygdomme.

Når vi sammenligner medieomtalen inden for de fire kategorier i 2011 og 2015 er negative omtaler i kategorien 'kriminalitet' ikke helt så dominerende i 2015 som i 2011, idet der i 2015 også findes historier, som samtidig har både en positiv og negativ side (kategorien 'blandet'). I 2011 fyldte negative omtaler mest i kategorien 'psykiatrien', mens der i 2015 er en betydelig større andel end i 2011 af henholdsvis neutrale og positive historier. I kategorien 'politik' udgjorte neutrale omtaler en større andel i 2015 end i 2011.

3.5 Sammenfatning og diskussion

Analyserne i dette notat har taget udgangspunkt i, at tidligere forskning har vist, at en negativ vinkel fylder relativt meget i mediers omtale af psykisk sygdom. Det er således et spørgsmål, om samme billede findes i danske medier, og om der er sket ændringer i de seneste år. Hvilke temaer dominerer, og hvilken vinkel har historierne?

Spørgsmålet er besvaret gennem en analyse af et udvalg af artikler fra 26 tilfældige dage i første halvår af 2011 og 2015. Vi sammenligner således billedet af psykisk sygdom i medierne i de to år.

Vi har analyseret, hvordan artikler om psykisk sygdom i de to år fordeler sig på følgende temaer: psykiatrien, psykisk sygdom, politik og kriminalitet. Vi har endvidere analyseret, om artiklerne har en positiv, en neutral, en negativ eller en blandet vinkel på psykisk sygdom. Vi sonderer mellem en opgørelse af antal unikke historier, uanset hvor mange medier den bringes i, og en opgørelse af omtaler, der inkluderer både de unikke historier og deres reproduktion i flere medier.

Analysen har vist følgende hovedtendenser:

- Samlet set er andelen af negative omtaler af psykisk sygdom mindre i 2015 end i 2011
- Negative omtaler handler især om kriminalitet og psykiatrien
- Unikke historier om kriminalitet udgør en større andel i 2015 end i 2011
- Unikke historier om kriminalitet har i begge år ført til flere omtaler end unikke historier inden for de øvrige temaer.

Samlet set er andelen af negative omtaler mindre i 2015 end i 2011, og andelen af neutrale omtaler er større. Det skyldes hovedsageligt en mindre andel negative omtaler om psykiatrien og om kriminalitet. Der kan altså spores en tendens, som også synes at gøre sig gældende i England (Goulden et al., 2011, Thornicroft et al., 2013). Vores analyse kan ikke afdække, om den mindre andel negative omtaler i Danmark i 2015 end i 2011 skyldes en holdningsændring blandt journalister og medieansvarlige, eller om det er et udtryk for, hvilke emner og begivenheder der har været aktuelle i første halvår af henholdsvis 2011 og 2015.

I England er der siden 1992 konstateret en stigning i positive omtaler af psykisk sygdom i form af artikler, der forklarer sygdommen, eller artikler om at afhjælpe psykisk sygdom (Goulden et al., 2011, Thornicroft et al., 2013). En tilsvarende tendens i vores materiale ville have givet sig udslag i en større andel positive eller neutrale artikler i 2015 end i 2011 i kategorien psykisk sygdom. En sådan udvikling har vi imidlertid ikke kunnet konstatere i

Danmark. Der er ved sammenligningen med England det forbehold, at vi har analyseret en kortere periode end Goulden et al. (2011), og at vi har anvendt andre kriterier end i de to nævnte studier til at kategorisere de udvalgte artikler.

Unikke historier om kriminalitet udgør en større andel i 2015 end i 2011, og de har stort set alle en negativ vinkel. Det sidste skyldes bl.a., at en historie ifølge vores definition er kategoriseret som negativ, når psykisk sygdom eller mennesker med psykisk sygdom sættes i forbindelse med kriminalitet, selv om artiklerne kan karakteriseres som neutrale reportager. Unikke historier om kriminalitet har endvidere flere omtaler end unikke historier inden for de andre temaer. De enkelte historier om kriminalitet har dermed større udbredelse end historier om andre temaer.

Goulden et al. (2011) finder ingen signifikant ændring fra 1992 til 2008 i engelske mediers rapportering om farlighed, hvilket indikerer, at voldelige forbrydelser er en fast bestanddel af de engelske nyhedsmedier. Vores analyse af mediers omtale af psykisk sygdom tyder på, at omtale af kriminelle handlinger også er en fast bestanddel af nyhedsmedierne i Danmark.

Historier om kriminalitet og psykiatrien (behandlingssystemet) udgør en lige stor andel af omtalerne i 2011 og 2015. De udgør til sammen henholdsvis 65 og 70 % i de to år og er altså de helt dominerende temaer i medierne.

Undersøgelsen finder, at både i 2011 og 2015 udgør *unikke historier* om psykiatrien den største andel af de unikke historier. Dette afviger fra tidligere forskning i andre lande (fx Coverdale et al., 2002, Corrigan et al., 2005), som finder, at historier, hvor psykisk sygdom forbindes med farlighed eller kriminalitet, dominerer. Afvigelsen kan imidlertid skyldes, at vi i vores undersøgelse har anvendt andre kriterier til at afgrænse artikler om psykisk sygdom og til at kategorisere artikler om psykisk sygdom. Artikler i danske skrevne medier om psykiatrien er domineret af negative (mangler eller svigt i systemet) eller neutrale historier. I 2011 var der flest negative historier, mens fordelingen mellem negative og neutrale historier var mere ligelig i 2015.

I undersøgelsen vægtes alle unikke historier og eventuelle samtidige omtaler i flere medier lige meget, uanset hvilket medie de er forekommet i. En artikel i et fagtidsskrift, som jo i princippet henvender sig til en begrænset kreds af fagpersoner, vægter altså lige så meget som en artikel i én af de større landsdækkende aviser eller et elektronisk nyhedsmedie med en stor brugerskare. Det er således tænkeligt, at negative historier, hvor psykisk sygdom fx sættes i forbindelse med kriminelle handlinger, eller positive historier om fx en kendt person, der er kommet igennem en periode med depression, har en større udbredelse (læzerskare) end neutrale historier om fx årsager til psykisk sygdom eller muligheder for behandling af psykisk sygdom. Eksponeringen i befolkningen og dermed den (af)stigmatiserende effekt vil altså være forskellig.

Når et par meget omtalte begivenheder i første halvdel af 2015 i vores undersøgelse ikke har givet sig udslag i en større andel negative omtaler af psykisk sygdom og kriminalitet end i 2011, kan det skyldes, at artiklerne er udvalgt på én ugentlig dag over en længere periode. Der kan tilfældigvis være udvalgt artikler på dage, hvor begivenhederne ikke har været meget eksponeret i medierne.

Litteratur

- Angermeyer, M. C., Dietrich, S., Pott, D., & Matschinger, H. (2005). Media consumption and desire for social distance towards people with schizophrenia. *European Psychiatry, 20*, 246-250.
- Blinkenberg, S., & Vendsborg, P. (2011). Oplevelsen af fordomme og diskriminering. I P. Vendsborg, S. Blinkenberg, K. Kistrup, A. Lindhardt & M. Nordentoft (Red.), *Dømt på forhånd – om stigmatisering af mennesker med psykisk sygdom*. Psykiatrifondens Forlag. København.
- Clement, s., & Foster, N. (2008). Newspaper reporting on schizophrenia: A content analysis of five national newspapers at two time points. *Schizophrenia Research, 98*, 178-183.
- Corrigan, P. W., Watson, A. C., Gracia, G., Slopen, N., Rasinski, K., & Hall, L. L. (2005). Newspaper stories as measures of structural stigma. *Psychiatric Services, 56*(5), 551-556.
- Coverdale, J., Nairn, R., & Claasen, D. (2002). Depictions of mental illness in print media: A prospective national sample. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry, 36*, 697-700.
- Goulden, R., Corker, E., Evans-Lacko, S., Rose, D., Thornicroft, G., & Henderson, C. (2011). Newspaper coverage of mental illness in the UK, 1992-2008. *BMC Public Health, 11*(796), 1-8.
- Henson, C., Chapman, S., McLeod, L., Johnson, N., McGeechan, K., & Hickie, I. (2009). More us than them: Positive depictions of mental illness on Australian television news. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry, 43*, 554-560.
- Kistrup, K., & Kistrup, M. (2011). Fordomme og diskriminering i befolkningen, på arbejdsmarkedet og i psykiatrien. I P. Vendsborg, S. Blinkenberg, K. Kistrup, A. Lindhardt & M. Nordentoft (Red.), *Dømt på forhånd – om stigmatisering af mennesker med psykisk sygdom*. Psykiatrifondens Forlag. København.
- Rasmussen, P. S., & Ejbye-Ernest, P. (2015). *Oplevet diskrimination og stigmatisering blandt mennesker med psykisk sygdom. Opfølgende undersøgelse (2013-2015) som et led i landsindsatsen EN AF OS*. København: KORA, Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning.
- Thornicroft, A., Goulden, R., Shefer, G., Rhydderch, D., Rose, D., Williams, P., et al. (2013). Newspaper coverage of mental illness in England 2008-2011. *The British Journal of Psychiatry, 202*, 64-69.
- Vendsborg, P. (2011). Stigma – teorier og begreber. I P. Vendsborg, S. Blinkenberg, K. Kistrup & M. Nordentoft (Red.), *Dømt på forhånd – om stigmatisering af mennesker med psykisk sygdom*. Psykiatrifondens Forlag. København.
- Vendsborg, P., & Lindhardt, A. (2011). Stigma i medierne. I P. Vendsborg, S. Blinkenberg, K. Kistrup, A. Lindhardt & M. Nordentoft (Red.), *Dømt på forhånd – om stigmatisering af mennesker med psykisk sygdom*. Psykiatrifondens Forlag. København.
- Whitley, R., & Berry, S. (2013). Trends in newspaper coverage of mental illness in Canada: 2005-2010. *The Canadian Journal of Psychiatry, 58*(2), 107-112.
- World Health Organization. (2001). *The World Health report 2001. Mental health: New understanding, new hope*. Geneva: World Health Organization.

**Det Nationale Institut
for Kommuner og Regioners
Analyse og Forskning**

Købmagergade 22
1150 København K
E-mail: kora@kora.dk
Telefon: 444 555 00